

на гръцкият езикъ. Българитѣ, които въобще не знаели гръцки, били лишени по тоя начинъ отъ всѣко умствено развиване, и по едно врѣме можало да се помисли, че страната е съвършено погърчена. Висшето духовенство било ожесточенъ врагъ на националното пробуждане. Когато турското правителство издало законъ, който задължавае общинитѣ да правятъ училища, то фанариотскитѣ владици всѣкога били противници на това. По тоя поводъ, привождатъ изрѣчението на Нишкия архиепископъ; „Школитѣ само размножаватъ еретици. Много по добръ е да се употрѣбаватъ паритѣ за църкви“. Разказватъ, че митрополита на старата столица, Търново, изгорилъ забѣлжително събрание рѣкописи, относящи се къмъ историята на България отъ VII до XVI вѣкъ, и които се запазили въ съборната ризница. Но може ли да бжде нѣщо по печално отъ сѣдбата на единъ народъ, когато на чело на църквата му се намиратъ врагове на неговата националностъ!

Съ възражданieto на българската националностъ и българския езикъ е свързано уважаемото име на епископа Софроний или, Стойка Радославовъ, който, първий въ тоя вѣкъ, захваналъ да употрѣблява въ своитѣ проповѣди народния езикъ вмѣсто гръцкия. Той се родилъ въ 1739 г., а умрѣлъ въ Букорешъ въ 1816 г., и въ течение на двадесетъ години училъ на българския езикъ въ своя роденъ градъ Котелъ, като заровилъ по тоя начинъ, идея за българското отечество. Между патриотитѣ, които сж дали подтикъ на литературното и националното движение, спада йоще и калугерина отъ Атонската гора, Паисий, който се родилъ въ 1720 г., и напечаталъ на славяно-българския езикъ историята на българскитѣ църкви и святици; Георгий Венелинъ, родомъ русинъ отъ Нажи-Тибара,

---

църквитѣ, се заповѣдало на гръцитѣ да се повинуватъ на новия патриархъ и да му исплатятъ дълговетѣ, които е направилъ при своето повишаване. Това повелѣние се разпращало най напредъ на архиепископитѣ и митрополититѣ, които го обявявали на своитѣ намѣстници. А тѣзи, които се ползватъ отъ случая, искали отъ своитѣ свещенници и енорияши, освѣтъ суммитѣ, които изисквалъ новия патриархъ, и свои йоще прибавки, които тѣ ужъ ще употрѣбятъ за разноски и подароци на новия патриархъ“. *Voyage a' Constantinople, par Grelot, (681).* — Ето глупото управление, което тѣлили сѣрбитѣ и българитѣ и което насилствено е натрапено йоще и сега на славянитѣ въ Македония.